

ende. Jeg skal søge at motivere dette saa kort som muligt. Det er ikke nok at være enig om, at man ønsker Selveiendom sat istedetfor Fæste; men det, som Spørgsmaalet er om, er at udfinde, hvorledes det kan skee. Jeg maa, kjøndt jeg nærmest vil omtale Maaden, hvorpaa ved en tvingende Lov Fæste overalt kan tvinges til at afløses af Selveiendom, dog med et Par Ord gaae tilbage til at tale om de Grunde, hvorpaa man bygger Nødvendigheden og Retmæssigheden af en saadan Lov overhovedet, fordi jeg ellers ikke kan tale om Maaden. Dette Lovforslag er overskrevet „Forslag til Lov om Fæstes Overgang til Selveiendom.“ Hvis der var Spørgsmaal om at ville begrunde Nødvendigheden af denne Lov paa Fortrinligheden af Selveiendom fremfor Fæste og paa den national-økonomiske Nødvendighed, der skulde være derfor, vilde jeg aldeles udtale mig imod enhver Lov om Fæstes tvungne Overgang til Selveiendom. Jeg har virkelig ikke seet noget Beviis ført for, at under de nuværende Forhold i Danmark Nationalvelstanden tvingende kræver en Indgriben af Lovgivningsmagten i disse Forhold, som kan berettige til hvad jeg maa kalde en Expropriationslov. Jeg vil til hiin Paaastand svare, at Selveiendoms Fortrin for Fæste vilde da efterhaanden skaffe sig en saadan Anerkjendelse, at man meget godt kunde oppebie Virkningen af denne Anerkjendelse i og for sig, da de nuværende Conjuncturer i alle vore Landbosforhold noksom viste, at Fæsteforholdet ikke medførte en saadan Standsning i Landets Udvikling, lagde saadanne Hindringer i Veien for Landets Velstand, at man derfor absolut maatte gribe der til. Ligesaa lidt kan jeg lade det gjælde som Grund for Nødvendigheden af en Fæsteafløsningslov, at man siger, at ellers de poltiiske Forhold ikke kunne udvikle sig paa nogen god Maade i Folket. Jeg troer, at de danske Fæstebønder have vist, at de meget vel i den Stilling, hvori de ere, forstaae at bevæge sig i det offentlige constitutionelle Liv, at de kjende deres Rettigheder dert, og at de ikke lide under nogen Hindring i saa Henseende. Og, naar man har henvist til den Agitation, som bestandigt skulde finde Stof i Fæsteforholdet, saa troer jeg, at det vilde være betænkeligt at give efter

for en saadan Henviisning til en Agitation, som jeg troer, at man just ikke underrykker ved bestandigt at gjentage disse Forhandlinger af denne Art Love. Jeg troer, at Nødvendigheden for en saadan Lov er at søge andetsteds, og det viser ogsaa baade denne Lov og de andre Landbolove; de gaae nemlig aldeles ikke simpelt hen ud paa at ophæve Fæsteforholdet og at sige, at Fæste skal gaae over til Selveiendom; thi saa var Sagen meget lettere gjort, saa havde Loven blot at udtale, at ved de nuværende Fæstecontracters Ophør maatte nye Fæstecontracter ikke oprettes, men den fæstepflichtige Eiendom skulde gaae over til Selveiendom. Men Loven gaaer ud paa noget Andet; den gaaer ud paa at skaffe den nuværende Fæstebefolkning dens Fæstegaarde til Eiendom, og at skaffe den dette paa visse Betingelser, ved hvilke tages Hensyn til, hvad Ret og Billighed efter Proponentens Mening kræver for den nuværende Fæstebefolkning. Loven gaaer altsaa ud paa at skaffe den nuværende Fæstebefolkning Selveiendom paa særlig gunstige Betingelser, grundede paa den formentlige Ret, som Fæstebefolkningen har, og det er langtfra, at jeg i og for sig opponerer imod denne Retning af Loven. Det er ene hert, at jeg kan finde, at en Fæsteafløsningslov kan erkjendes for nødvendig. Jeg har for flere Aar siden sagt det, at Grunden, hvorfor jeg maa slutte mig til Bestræbelserne for at fjerne Fæsteforholdet og see det overalt afløst af Selveiendom, er, fordi Fæsteforholdet efterhaanden har udviklet sig saaledes, at Lovgivningen ikke rigtigt længere behersker det, og ikke under dets Bestaaen kan skaffe tilveie den virkelige naturlige Ret og Billighed, eller i visse Tilfælde i det ringeste kan være udsat for ikke at kunne skaffe dette tilveie. Jeg slutter mig til den Betragtning, der siger, at Fæstebefolkningen fra gammel Tid af har et billigt Krav, jeg vil sige en Ret til at finde sin Substents paa Fæstegodset. Fæstegodset er behæftet med en Indskrænkning i Brugretten, der ikke blot angaaer Formen, men, som ifølge sin hele historiske Udvikling ogsaa angaaer den materielle Ret og Fordeel, som Godseieren har af Fæstegodset; han skal ikke have den fulde Indtægt af Fæstegodset, som om det var